

Ungdomsmedvirkning i distriktskommuner

Oppsummering av eksisterende forskning om
ungdomsmedvirkning i distriktskommuner

Kunnskap for et bedre samfunn

I Oxford Research utvikler vi kunnskap for et bedre samfunn ved å kombinere kompetansen vår innen forskning, strategi og kommunikasjon.

Vi gjennomfører undersøkelser, analyser og evalueringer på tvers av fagområder og på en rekke tematiske felt, inkludert nærings- og regionalutvikling, velferdsområdet, arbeidsmarkeds- og utdanningsområdet samt innen forsknings- og innovasjonssystemer.

Vi legger til rette for implementerings- og endringsprosesser basert på utfallet av utredningene og analysene våre.

Oxford Research AS ble etablert i Norge i 2004, og inngår i en rekke Oxford Research-selskaper. Selskapene har felles visjon og samarbeider der det gir merverdi for våre oppdragsgivere.

Vi er miljøfyrtårnsertifisert

Miljøfyrtårn er et anerkjent og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, og Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Som Miljøfyrtårn bidrar vi også til å oppnå flere av FN's bærekraftsmål.

Oxford Research AS

Østre Strandgate 12

4610 Kristiansand

Norge

(+47) 40 00 57 93

post@oxford.no www.oxford.no

Oppdragsgiver

Distriktsenteret - Kompetansesenter for distriktsutvikling

Prosjektperiode

September 2023 – desember 2023

Prosjektteam

Mia Fjelldal Simonsen (Senioranalytiker)

Phd. Frode Bjørgo (Sjefsanalytiker)

Rune Stiberg-Jamt (Adm. Dir)

The Venn-diagram is a stylistic representation of Oxford Research's efforts to combine competences in research, strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Forord

Oxford Research har på oppdrag for Distriktssenteret utformet et notat som oppsummerer eksisterende forskning om ungdomsmedvirkning i distriktskommuner. Gjennomgangen viser at det finnes lite nyere forskning om distriktsungdom generelt, og om ungdomsmedvirkning i distriktene spesielt, til tross for at involvering av barn og unge i ulike prosesser har fått mer og mer oppmerksomhet de siste årene.

Det er verdt å merke seg at dette notatet er utformet ut ifra et underliggende premiss om at ungdomsmedvirkning i seg selv er positivt, og potensielt kan bidra til økt bo- og blilyst i distriktskommuner. Hvorvidt ungdomsmedvirkning er en avgjørende faktor for distriktsungdom i valg av bosted, og hvor stor denne effekten er sett opp mot andre forhold som påvirker unges valg knyttet til flyttemønstre, er ikke belyst i dette notatet.

Vi kan ikke garantere at forskningsnotatet omfatter all relevant forskning og dokumenter på feltet. Prosjektets omfang har heller ikke muliggjort grundigere studier.

Vi vil rette en stor takk til Distriktssenteret for dette spennende oppdraget, og da særlig til vår kontaktperson Morten Mediå for gode innspill underveis.

Kristiansand, 20. desember 2023

Mia Fjelldal Simonsen

Notatets hovedfunn

- Det finnes generelt mye forskning om ungdomsmedvirkning og om distriktsrelaterte forhold som involverer ungdom, men vi finner begrenset med forskning som utforsker forholdet mellom medvirkning, ungdom og distrikts-/lokalsamfunnsutvikling.
- Forskningen viser at det er stor variasjon mellom kommuner i hvordan de sikrer medvirkning i praksis. Generelt er større kommuner bedre til å involvere ungdom enn mindre kommuner.
- Ungdom oppfordres til å medvirke i saker som angår dem. Om det er andre typer temaer som er relevante for ungdom i en distriktskontekst, er i liten grad undersøkt.
- Forskningen er opptatt av hvem som deltar i medvirkningsprosesser. Gruppene som hevdes å være underrepresentert på ulike medvirkningsarenaer, er overrepresenterte i flere distriktskommuner. Et eksempel er unge med yrkesfaglig utdanning. Hva dette innebærer for distriktskommuner, er lite tematisert.
- Gjennomgangen viser at det er behov for mer kunnskap om hvordan både sentralitet, innbyggertall og geografiske forskjeller har betydning for omfang og kvalitet i ungdomsmedvirkning.

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	1
1.1 Om notatet.....	1
2. Hovedfunn	4
2.1 Hvordan involveres ungdom?	4
2.2 Hva inviteres ungdom til å mene noe om?	6
2.3 Hvilke ungdommer får mulighet til å medvirke?	7
2.4 Skiller distriktsungdom seg fra annen ungdom?	8
3. Konkluderende diskusjon	10
3.1 Behov for ny forskning	12
Kildeliste	13

1. Introduksjon

Ung medvirkning ble først virkelig satt på agendaen i norske kommuner i forbindelse med FNs internasjonale barneår i 1979 (Bygdås & Hagen, 2022). Økt oppmerksomhet om barn og unges rett til å medvirke i planleggingsprosesser og utforming av fysiske nærrområder har styrket de unges muligheter til å delta i formelle organer og på andre medvirkningsarenaer. Et eksempel på dette er revideringen av plan- og bygningsloven i 2008:

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

(Plan- og bygningsloven, 2008)

Utover 1990-tallet etablerte også mange kommuner ungdomsråd eller tilsvarende organer for medvirkning, og fra 2019 er alle norske kommuner pålagt å ha ungdomsråd (Kommuneloven, 2018). I tillegg har både ny læreplan i skolen og kommunelovens forskrift (Forskrift om medvirkningsordninger, 2019) innarbeidet og lovfestet unges legitime medvirkning.

Distriktskommuner utfordres av den demografiske utviklingen, hvor det er mangel på relevant arbeidskraft og en økende andel eldre. Det er også de minst sentrale kommunene i Norge, som flest unge velger å flytte fra (Høydahl, 2023). Nord-Norge og Vestlandet er de to landsdelene som særlig opplever unge fraflyttere (SSB, 2020). I Distriktsmeldingen (Meld. St. 5 (2019-2020)) varslet Kommunal- og distriktsdepartementet at de særlig vektla tiltak for å beholde og tiltrekke seg yngre aldersgrupper som avgjørende for distriktenes framtid. I den forbindelse ble det opprettet et ungdomspanel med mandat til å rådgje regjeringen om fremtidens distriktpolitikk. Ungdommens distriktspanel innhentet erfaringer fra distriktsungdom, og utformet ti råd som skal bidra til at ungdom som vokser opp i distriktene ønsker å bo i hjemkommunen/-regionen som voksne. Ungdommens distriktspanel etterlyser blant annet større involvering av ungdom i sentrale utviklingsprosesser (Myhr, 2021).

1.1 Om notatet

Formålet med dette notatet er å gi en oppsummering av eksisterende forskning om ungdomsmedvirkning i distriktskommuner med sentralitetsklasse 5 og 6, for å besvare følgende hovedspørsmål:

- Hva fremmer og hemmer god ungdomsmedvirkning i distriktskommuner?
- I hvilken grad er det geografiske forskjeller i omfanget av ungdomsmedvirkning mellom kommuner?

- I hvilken grad har sentralitet og innbyggertall betydning for kvaliteten på ungdomsmedvirkningen?
- Hva er særlig relevant for distriktskommuner å være oppmerksomme på om ungdomsmedvirkning, hvis målet er å bidra til at egne ungdommer ønsker å bo i hjemkommunen/-regionen som voksne?
- Hva trengs det mer kunnskap/forskning om når det gjelder ungdomsmedvirkning i distriktskommuner?

Hovedmetoden for utformingen av notatet har vært en litteraturgjennomgang av relevant forskning om ungdomsmedvirkning i distriktene. Litteraturgjennomgangen har i utgangspunktet vært avgrenset til de siste ti årene, men det er også tatt med enkelte eldre forskningsbidrag med særlig relevans. Fagfellevurdert forskningslitteratur er prioritert, men notatet refererer også til noe annen litteratur, som vil si relevante Stortingsmeldinger, NOUer, og særlig relevant grålitteratur. Grålitteratur refererer her til uformelle publikasjoner og rapporter fra myndigheter, organisasjoner, og andre aktører som ikke har gjennomgått samme strenge fagfellevurderingsprosess. Denne typen materiale brukes hovedsakelig for å supplere innsikten fra de fagfellevurderte kildene.

I tillegg er det hovedsakelig sett til nordisk forskning¹ i de tilfellene forskningslitteraturen handler om distriktsutvikling, ettersom definisjonen av «distrikt» («rural») varierer mellom ulike land (Nordregio, 2010). Det finnes ellers ulike avgrensninger i aldersspenn når man forsker på ungdom. Dette notatet har imidlertid ikke avgrenset litteratur opp mot aldersgrupper. Så lenge forskningslitteraturen selv har definert at målgruppen er barn og unge, har forskningsbidraget blitt vurdert. Dette er ikke minst fordi det generelt er lite forskning på noen av de spesifikke temaene for notatet, og en avgrensning utover dette kan medføre en risiko for å ekskludere relevante tematiske forskningsbidrag.

Den metodiske fremgangsmåten for utformingen av notatet baserer seg på søkeord og kombinasjoner relatert til ungdomsmedvirkning, distriktsutvikling, og relaterte sosioøkonomiske aspekter. De norske søkeordene ga imidlertid få resultater på fagfellevurderte forskningsbidrag, og det er derfor i stor grad benyttet engelske søk, gjerne i kombinasjon med nøkkelordet «Norway» for å identifisere relevante forskningsbidrag. Søkeordene som er benyttet, er hovedsakelig:

- **Norske nøkkelord:** distrikt, urban, rural, medvirkning, involvering, ungdomsmedvirkning, ungdom, kommune, distriktskommune, by- og stedsutvikling.
- **Engelske nøkkelord:** rural, urban, planning, municipalities, youth, adolescence, participation, Norway.

¹ Forskningsbidragene er fra Norge, Danmark, Sverige og Finland, og dekker derfor ikke hele Norden.

Søkemotorene som er benyttet, er Oria, Google, Google Scholar og Idunn.no. I relevante artikler har ellers kildelister og forfattere blitt undersøkt grundigere, for å identifisere andre, aktuelle forskningsbidrag. I tillegg er det tatt kontakt med forskere eller forskningsmiljøer som er dyktige på medvirkning og/eller ungdomsmedvirkning. Disse har deretter foreslått relevant litteratur på feltet, og henvist videre til andre forskere med mulige innspill til tematikken. Gjennom denne metoden er det kontaktet fem forskere innen medvirkning og/eller ungdomsmedvirkning. I tillegg er Distriktsenteret spurt om liste over opplevde relevante dokumenter.

Ved treff på mulige relevante titler er sammendrag og innledninger gjennomgått for å vurdere om forskningen omhandler forhold som kan ha relevans for notatet. I forbindelse med dette er det laget en forenklet, annotert bibliografi. Denne er ikke vedlagt i forskningsnotatet på grunn av dokumentets lengde, men er oversendt til Distriktsenteret i forbindelse med leveranse av notatet.

Med utgangspunkt i at det finnes lite norsk forskning om ungdomsmedvirkning i distriktene spesielt, omfatter notatet også forskning knyttet til distriktsungdom, ungdomsmedvirkning generelt, og medvirkningsprosesser i et distrikts- eller byperspektiv som ikke nødvendigvis omfatter ungdommer, der dette har vært relevant.

2. Hovedfunn

Det finnes mye forskning om ungdomsmedvirkning (Checkoway, 2011; Kjørholt, 2002; Lorenzen et al., 2020; Skauge et al., 2021) og det finnes mye forskning som undersøker distriktsrelaterte forhold som involverer ungdom (Adams & Komu, 2022; Bæck, 2019; Jonsson et al., 2020; Rye, 2006; Rönnlund, 2020; Storvoll, 2018). Vi finner imidlertid svært lite forskning som utforsker trianguleringen mellom medvirkning, ungdom og distrikts-/lokalsamfunnsutvikling. Det kan beskrives som et paradoks at det finnes mye forskning om hvordan ungdom i distriktene har det, men mindre forskning på hvordan ungdom i distriktene kan delta i og påvirke sine lokalsamfunn.

I det følgende ser vi nærmere på hvordan ungdom involveres, hva ungdom inviteres til å mene noe om, hvilke ungdommer som får mulighet til å medvirke og hvordan distriktsungdom skiller seg fra annen ungdom.

2.1 Hvordan involveres ungdom?

I kommunale planleggingsprosesser er det ikke bare fagfolk og eksperter som er involvert, men også befolkningen i rådføringen. Dette gjør medvirkningsbegrepet sentralt i slike prosesser (Lorenzen et al., 2020). Likevel viser forskning på medvirkning generelt at innspill fra befolkningen ofte kommer sent inn i prosessen. Da er de viktige beslutningene ofte allerede tatt (Hanssen, 2010; Ringholm & Hanssen, 2018; Røe, 2019). Lorenzen et al. (2020) peker på at planleggere særlig kan være usikre når de skal få til god og reell medvirkning blant unge.

En utfordring for kommunene er imidlertid *hvordan* man involverer ungdom i medvirkningsprosesser (Hagen & Andersen, 2021). Medvirkningsbegrepet i seg selv er avgjørende for utfallet av medvirkende prosesser, og vil avhenge av hvordan begrepet er definert og oversatt til praksis (Thomas, 2007). Etersom lovverket selv vanligvis ikke definerer hvordan aktiv medvirkning skal forstås eller praktiseres, blir det derfor opp til planleggere og politikere å vurdere hvordan dette skal gjennomføres (Hagen & Andersen, 2021). Det er imidlertid flere forskningsbidrag som undersøker ulike metoder for å involvere ungdom i planleggingsprosesser. Selv om de i liten grad drøfter ungdomsmedvirkning i et distriktperspektiv, er det noen av bidragene som kan sees i sammenheng for å undersøke disse forholdene opp mot hverandre.

Artikkelen «*Understanding how place is addressed in research on young people's political action: cases from Sweden*» (Adolfsson & Coe, 2022) konkluderer også med at det eksisterer lite forskning på politisk deltakelse blant ungdommer i et distriktperspektiv. Samtidig viser de til rapporter som viser at unge mennesker fra landlige områder generelt føler seg mindre inkludert i samfunnet, og viser lavere tillit til demokratiske institusjoner (Vallström & Svendsson, 2018; Öhrn & Beach, 2019).

Hanssens artikkel «*The Social Sustainable City: How to Involve Children in Designing and Planning for Urban Childhoods?*» handler om ungdomsmedvirkning i urbane planleggingsprosesser (Hanssen, 2019). Selv om dette er et eksempel på Ryes (2019) kritikk om at det særlig er det urbane perspektivet som dominerer det offentlige ordskiftet, er forskningsbidraget likevel relevant for å belyse medvirkningsmuligheter blant ungdommer i distriktene. I likhet med Lorenzens (2020) funn, viser Hanssen (2019) til at til tross for at norske kommuner har etablerte ungdomsråd og voksenkontakt/ungdomskoordinator som skal uttale seg på vegne av barn og unge, er det langt færre kommuner som rapporterer om direkte representasjon av unge i beslutningsprosesser. Hanssen viser til at selv i land hvor barns rett til involvering i planlegging har blitt institusjonalisert over flere tiår, er det fortsatt stor variasjon mellom kommuner hvordan de sikrer dette i praksis. Et relevant poeng for dette notatet er at større kommuner er flinkere enn mindre til å involvere barn på en systematisk måte, og at mindre kommuner generelt har lavere bevissthet rundt det å involvere barn og unge i planleggingsprosesser (Hanssen, 2019).

En sentral metode for involvering av barn og unge som gjerne trekkes frem, er «children's track method», eller «barnetråkk»² på norsk (Hagen & Andersen, 2021; Hanssen, 2019). Metoden beskrives som et effektivt virkemiddel i arbeidet med å øke nivået av barns deltakelse i planlegging, og for å få økt innsikt i barn og unges aktiviteter og opplevelser av sine lokalsamfunn (Hanssen, 2019). Lorenzen et al. (2020) peker imidlertid i sin artikkel «*Ung medvirkning i planlegging – fra A til Å*» på noen begrensninger ved metoden. Dette handler hovedsakelig om at verktøyet baserer seg på kart og forhåndsdefinerte ikoner, som i liten grad fanger opp variasjonen og den livsverdenen som barna opplever når de er ute «i den virkelige verden». Gjennom artikkelen vises det til en potensiell risiko for at man kun fanger opp de deler av barns livsverden som voksne anser som relevante, ikke nødvendigvis den barna selv vil legge vekt på. En annen utfordring med metoden er at samtaler og beskrivelser som skjer underveis i prosessen, ikke kommer med i den elektroniske versjonen som kommunen mottar til bruk i planprosessen, og at verdifull informasjon dermed går tapt (Hagen et al., 2016; Lorenzen et al., 2020). Lorenzen et al. (2020) har av denne grunn fokusert på gode medvirkningsprosesser i sin artikkel, hvor de særlig vektlegger involvering av ungdom gjennom hele prosessen, gjerne også som medforskere på hvordan man i større grad kan sikre reell ungdomsmedvirkning.

Til tross for at plan- og bygningsloven i 2008 skulle sikre involvering av barn og unge, viser Hanssen til at denne gruppen likevel ekskluderes gjennom de vanlige metodene for arealplanlegging (Hanssen, 2019). Dette fører til at man mister viktig lokal kunnskap, og

² I Norge ble barnetråkk-modellen utviklet av Eva Almhjell (Fylkesmannen i Vestfold) og Guri Mette Vestby (NIBR) i 1989, og digitalisert av Norsk form i 2005, og relansert av DOGA i 2014 som et mer teknisk oppdatert og brukervennlig verktøy. Metoden har en egen nettside (www.barnetrakk.no) som kan tas i bruk av kommuner og skoler.

muligheten til å utdanne barn og unge om beslutningsprosesser for arealbruk og demokratiske prosedyrer. I 2018 ble det gjort en evaluering av plan- og bygningsloven av en tverrfaglig ekspertgruppe som konkluderte med at loven lider under manglende operasjonalisering av hva som er gode oppvekstvilkår, og at planleggere er usikre på hvordan de kan gjennomføre god medvirkning med barn og unge (Bygdås & Hagen, 2022).

Kommuneloven slår som sagt fast at alle kommuner skal ha ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom (Kommuneloven, 2018). I gråliteraturen er det særlig ungdomsråd som trekkes frem når man diskuterer medvirkningsmuligheter for ungdommer i norske kommuner (Bygdås & Hagen, 2022; Hagen et al., 2023; KS Konsulent & Oxford Research, 2022; Myhr, 2021; Sletterød et al., 2014). I Hagen, Andersen, Brattbakk, Ascher, og Dahlgrens (2016) rapport «*Ungdomstråkk. Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser – forprosjekt*» pekes det imidlertid på at slike råd, i likhet med elevråd og andre organisasjonsformer med unge som målgruppe, ikke representerer bredden og mangfoldet av barn og unge i Norge (Hagen et al., 2016). Språket i offentlige plandokumenter blir også trukket frem som en barriere for god medvirkning, hvor ordbruk virker fremmedgjørende på ungdommene (Hagen & Andersen, 2021; Sawyer, 2019). I tillegg finner vi at manglende engasjement og motivasjon hos medlemmene, stort aldersspenn og varierende grad av modenhet er noen av barrierene for vellykkede ungdomsråd som beskrives i gråliteraturen (Bygdås & Hagen, 2022; Sletterød et al., 2014). Samtidig er det mange av rapportene, samt Distriktssenterets egne nettsider, som har kartlagt suksesskriterier for å lykkes med ungdomsråd i kommunene (Bygdås & Hagen, 2022; Hagen et al., 2023; Proba Samfunnsanalyse & Telemarksforskning, 2022; Skavhaug & Myhr, 2022). Noen av forholdene som vektlegges er god forankring i kommunens politiske ledelse (og særlig ordfører), en dyktig ungdomskoordinator, god opplæring av ungdomsrådets medlemmer, og motiverte ungdommer.

Per i dag er det ellers lite systematisk kunnskap om medvirkningsmetoder i kommunene og hvordan disse kan anvendes på best mulig måte – både når det gjelder tjenestetilbud til befolkningen generelt, men spesielt når det gjelder å innhente innsikt og synspunkter til utsatt ungdom (Lorenzen et al., 2020). Det finnes mye statistikk om ungdom, gjennom både Elevundersøkelsen og Ungdata, men disse tallene snakker ikke godt med hverandre, og ungdom er svært sjelden involvert i utarbeidelsen av slike undersøkelser (Ibid.)

2.2 Hva inviteres ungdom til å mene noe om?

Lovfestingen i kommuneloven (§ 5-2) skal sikre en bred, åpen og tilgjengelig medvirkning fra ungdom. Bred medvirkning kan her blant annet forstås som at ungdommer gjennom for eksempel ungdomsrådet skal kunne uttale seg om et bredt spekter av saker i kommunene eller fylkeskommunen. I kunnskapsgrunnlaget for

Ungdommens distriktspanel vektlegges det særlig at ungdomsrådene kan uttale seg om saker som gjelder ungdom (Myhr, 2021). Dette er en velbrukt formulering som vi finner igjen i både FNs barnekonvensjon og det nye læreplanverket: «*Partene skal garantere [...] barn retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet*» (Barnekonvensjonen, 1989, art. 12), «*Elevene skal erfare at de blir lyttet til i skolehverdagen, at de har reell innflytelse, og at de kan påvirke det som angår dem*» (Kunnskapsdepartementet, 2017).

En mulig utfordring med en slik forståelse kan oppstå dersom denne forståelsen blir avkortet mot en forståelse av at det er saker som kun angår dem som ungdommer, og ikke som fremtidige borgere. Dette vil si at de involveres i ungdomspolitiske saker, men i mindre grad blir invitert til å delta i for eksempel distriktpolitiske saker. Storvoll (2019) argumenterer for at ungdom bidrar vesentlig til forståelsen av stedet og/eller regionen de bor i, samt utfordringene og mulighetene stedet har. Regional næringsplan som omhandler rekruttering trekkes frem som et relevant eksempel, hvor Storvoll finner at unge har klare synspunkter på hva som er avgjørende for at en region skal være attraktiv, både i forhold til å søke jobb og å etablere seg (Storvoll, 2019). Likevel finnes det rapporter som antyder at det likevel ser ut til å eksistere en viss skepsis til å gi unge under stemmerettsalder for stor innflytelse (Vestby & Ruud, 2012).

2.3 Hvilke ungdommer får mulighet til å medvirke?

Barne- og familiedepartementets NOU om ungdom, makt og medvirkning viser til at utvelgelseskriteriene til ungdomsrådene ofte er utydelige og varierer fra sted til sted (NOU 2011: 20, 2011). Et særlig relevant forhold er at det gjerne er ressurssterk ungdom som deltar, som ellers er godt synlige i lokalsamfunnet og sitter i lederposisjoner i elevråd og lignende. Det pekes på flere årsaker til den skjeve rekrutteringen: både at skjevheten blant representanter i elevrådene forplanter seg til ungdomsrådene når dette brukes som eneste rekrutteringskanal, og at det er lett å rekruttere ungdom som ligner dem som allerede sitter i ungdområdet (ibid.). En utfordring blir da i hvilken grad ungdom med lite kjennskap til eller erfaring med lokale politiske prosesser får mulighet til deltagelse og medbestemmelse (Hagen, 2017).

I NOUen konkluderer utvalget med at skolen er utilstrekkelig som rekrutteringsarena til ungdomsrådene. Her er det særlig vektlagt at lærlinger ikke vil få mulighet til å delta i ungdomsråd ved at de faller utenfor elevråd. Det samme gjelder unge som ikke har benyttet retten til videregående skole, eller har droppet ut (NOU 2011: 20). I et distriktsperspektiv kan man argumentere for at disse forholdene blir særlig relevante. Ifølge SSB (2023) velger flertallet av elevene fra distriktene yrkesfag, mens flertallet fra sentrale steder velger studieforbereidende. I tillegg er gjennomføringsgraden hos yrkesfagselever lavere (71 prosent i 2015) enn de som tar studieforbereidende (90 prosent

i 2015). SSB viser til at dette kan være problematisk, fordi man risikerer å få områder i Norge hvor en større andel unge står uten fullført videregående opplæring (SSB, 2023). Dermed kan man stille seg spørsmålet om noen ungdomsgrupper som er særlig representert i distriktskommuner mangler arenaer for medvirkning og deltakelse i utformingen av sin kommune.

2.4 Skiller distriktsungdom seg fra annen ungdom?

Først og fremst er det viktig å påpeke at betydningen av å skille analytisk mellom «det urbane» og «det rurale» lenge har vært problematisert (Cruickshank et al., 2009). Vi finner også uenighet i nyere forskningsbidrag om i hvor stor grad skillet mellom «bygd» og «by» gir vesentlige analytiske utslag: På den ene siden beskrives fremdeles en geografisk segregering, der sosial ulikhet mellom sentrum og periferi øker. I dette narrativet vil de «ressurssterke», de med høy utdanning og god økonomi, samles i byene (Storvoll, 2019). På den andre siden beskriver nyere forskning på distriktssamfunn et premiss hvor slike forskjeller er i ferd med å viskes ut (Rye, 2019). Blant annet vises det til Homplands (1991) bruk av begrepene «nasjonal homogenisering» og «lokal heterogenisering», for å beskrive hvordan bygd/by-dimensjonen mister analytisk kraft (Hompland, 1991). Med denne forståelsen blir lokalsamfunnene mer like hverandre, uavhengig av geografi, og hverdagslivet i distriktskommuner skiller seg ikke lenger like tydelig fra byhverdagen. Ungdommene går på skoler som bruker det samme læreplanverket som resten av landet, nasjonale retningslinjer skal sikre det samme velferdstilbudet uavhengig av bosted, og lokale ungdomskulturer formes av de samme globale trendene (Rye, 2019).

I 2019 gjennomførte Professor Johan Fredrik Rye en sammenfatning av bredden i de forskningsfaglige tilnærmingene til norsk distriktsungdom de ti siste årene, på oppdrag for Distriktssenteret. Rye viser til at det særlig er det urbane perspektivet som dominerer det offentlige ordskifte, og som også legger føringer på den vitenskapelige kunnskapsproduksjonen. Ifølge denne sammenfatningen har ingen forskningsprosjekter ført til artikler som presenterer fersk kunnskap om distriktsungdom siden 2010 (Rye, 2019). Rye viser til at det finnes en del grålitteratur på området, og at det finnes forskning hvor distriktperspektivet kan være relevant, som for eksempel i forbindelse med myndighetenes arbeid mot frafall i videregående skole, eller tematikker som seksualitet. Likevel argumenterer han for at det samles inn mye data gjennom for eksempel Elevundersøkelsen og Ungdata, men at dette i liten grad undersøkes opp mot distriktsforhold (ibid.). Et annet sentralt poeng er at distriktsungdom ikke er en ensartet gruppe, og at det er geografiske forskjeller både mellom og innad i vanlige distriktsfylker, som for eksempel Sogn og Fjordane og Finnmark. Likevel trekkes det frem noen aspekter som kan beskrives som viktige for distriktsungdom og deres oppvekstmiljø, herunder demografiske, økonomiske, sosiokulturelle og geografiske forhold (Ibid.).

Som tidligere nevnt er det de minst sentrale kommunene i Norge som flest unge velger å flytte fra (Høydahl, 2023). I Maria Rönnlunds (2020) artikkel «*I Love this Place, but I Won't Stay': Identification with Place and Imagined Spatial Futures Among Youth Living in Rural Areas in Sweden*» finner hun at ungdommenes lokalitet har stor påvirkning på deres identitetsprosess, men at det ikke finnes noen enkel sammenheng mellom å identifisere seg med hjemstedet og viljen til å bli boende der (Rönnlund, 2020).

Sørensen og Pless argumenterer for at unge mennesker i rurale områder er like - og kanskje enda mer - påvirket av globalisering og modernisering enn unge mennesker i urbane områder (Sørensen & Pless, 2017). Med sitt fokus på mobilitet, utdanning, urbanitet osv., presser disse prosessene spesielt unge mennesker i rurale områder til å revurdere hvor de hører hjemme og ta beslutninger om sin fremtid som involverer å flytte bort og forme sin egen fremtid. Dette kan føre til at det er en sterkere refleksjon over lokalitet og sted i rurale enn i urbane områder, hvor sted i større grad er naturalisert og uproblematisk (ibid.). Nordtug (2021) fant i sin rapport at en ung person som har negativ holdning til å bo i distriktene, kjennetegnes av å i høyere grad verdsette mange jobbmuligheter, og at de i mindre grad forventer å få brukt det de er gode til eller få drømmejobben i en distriktskommune (Nordtug, 2021).

I ruralforskningen beskrives folks forestillinger om den rurale idyllen som sterk: Bygda som preget av tette, gode og forpliktende sosiale nettverk, der alle kjenner alle. Den rurale idyllens bakside er «den rurale kjedsomheten» - bygda som tradisjonell og gammeldags (Ibid.). I Storvolls (2018) artikkel «*Unge fremtidsstemmer; hva sier nord-norske ungdommer om sin fremtid?*» fremkommer det hvordan negative narrativer om Nord-Norge dominerer nyhetsbildet, til tross for at mange unge gir uttrykk for at de ser regionen og landsdelen som en mulighet (Storvoll, 2018). Dette støttes av Sørensen og Pless (2017) beskrivelse av et udimensjonert fokus på de negative demografiske og økonomiske aspektene ved livet på landet, hvor eksisterende forskning i liten grad gjengir unge menneskers faktiske forståelser og erfaringer med å leve og være ung i landlige områder, og ikke minst hvordan ungdom tilpasser de tilgjengelige konseptene til sine hverdagsliv og lokasjoner. Gjennom artikkelen «*Living on the Periphery of Youth: Young People's Narratives of Youth Life in Rural Areas*» (Sørensen & Pless, 2017) vises det til at det er mulig å snakke om et «territorielt stigma» knyttet til landlige områder (Bloksgaard et al., 2013:194). Sørensen og Pless (2017) understreker viktigheten av å fremheve de positive aspektene, som lokaliteter på landsbygda tilbyr unge mennesker.

Samtidig finner Adams og Komu i sin artikkel «*Radically Ordinary Lives: Young Rural Stayers and the Ingredients of the Good Life in Finnish Lapland*» at bevisste og fornøyde unge som blir boende i sin distriktskommune har funnet en balanse i sitt samfunn, og derfor ikke ser på deres landlige hjemby som et sted som mangler visse egenskaper, men heller som et som gir dem de viktigste elementene som gir dem et godt liv. I et slikt perspektiv er det de urbane sentrene som ser ut til å mangle egenskapene som kan tilby

dem det 'gode livet' (Adams & Komu, 2022). Studien svarer dermed også på nylige oppfordringer til å diskutere landlig opphold og immobilitet også i form av fordelene det kan bringe, ikke bare dets mangler (Mærsk et al., 2021).

3. Konklusjon

Formålet med dette notatet har vært å undersøke eksisterende forskning om muligheter og barrierer for ungdomsmedvirkning i distriktskommuner, om sentralitet, innbyggertall og geografiske forskjeller har betydning for omfang og kvalitet i ungdomsmedvirkningen, og om det er noen forhold som distriktskommuner må være særlig oppmerksomme på knyttet til ungdomsmedvirkning hvis målet er å bidra til at egne ungdommer ønsker å bo i hjemkommunen/-regionen som voksne.

I litteraturgjennomgangen finner vi at det generelt finnes mye forskning om ungdomsmedvirkning (Checkoway, 2011; Kjørholt, 2002; Lorenzen et al., 2020; Skauge et al., 2021) og mye forskning som undersøker distriktsrelaterte forhold som involverer ungdom (Adams & Komu, 2022; Bæck, 2019; Jonsson et al., 2020; Rye, 2006; Rönnlund, 2020; Storvoll, 2018). Vi finner imidlertid lite forskning som utforsker relasjonen mellom medvirkning, ungdom og distrikts-/lokalsamfunnsutvikling.

Notatet har vist at det ofte er det urbane perspektivet som preger forskningen på feltet. Ved å bare fokusere på den politiske handlingen som skjer i urbane områder, blir måten distriktsungdom deltar i politikken på ekskludert fra kunnskapsproduksjonen om ungdomspolitik. Dette kan sende signaler til offentlige interessenter om at distriktene ikke er av interesse eller ikke trenger ressurser rettet mot å støtte og styrke unge mennesker (Adolfsson & Coe, 2022).

Til tross for at ungdomsmedvirkning trekkes frem av flere som viktig for blant annet stedstilhørighet, viser dette notatet at ungdomsmedvirkning i planleggingsprosesser i norske kommuner kan bli mye bedre (Hagen, 2017; Storvoll, 2019). Det er viktig å presisere at det generelt er et positivt narrativ som preger diskusjonen når man i forskningslitteraturen (men særlig i grålitteraturen) diskuterer både betydningen og verdien av ungdomsmedvirkning. Gjennomgangen viser imidlertid at det er stor variasjon fra kommune til kommune hvordan de sikrer medvirkning i praksis, og at det finnes rapporter som antyder at det ser ut til å eksistere en viss skepsis til å gi ungdom for stor innflytelse (Vestby & Ruud, 2012). Større kommuner ser imidlertid ut til å være flinkere enn mindre kommuner til å involvere barn på en systematisk måte, og mindre kommuner har gjerne en lavere bevissthet knyttet til å involvere barn og unge i planleggingsprosesser (Hanssen, 2019).

Det finnes ellers mye grålitteratur som særlig undersøker muligheter og barrierer knyttet til ungdomsrådene, men også på dette området er det begrenset fagfelleverdert forskning.

I tillegg ser det ut til at de fagfellevurderte forskningsbidragene i større grad enn grålitteraturen drøfter andre metoder for ungdomsmedvirkning, som for eksempel barnetråkk, ungdom som medforskere og «spotting» (Lorenzen et al., 2020).

Videre ser det ut til at det kan være nærliggende å anta at ungdommer oftere involveres i ungdomspolitiske saker enn i for eksempel rent distriktpolitiske saker, basert på formuleringer i gjeldende lovverk og forskrifter. Dette finnes det imidlertid lite forskning på. Det er også lite forskning som belyser betydningen geografiske forskjeller og sentralitet har for omfang og kvalitet av ungdomsmedvirkning, men forskningen som omhandler Nord-Norge viser at også her preges nyhetsbildet av et negativt narrativ om det å vokse opp i distriktskommuner eller utkantstrøk (Storvoll, 2018).

Dette notatet har vist at det vil være viktig for distriktskommuner å arbeide med en mulighetsorientert og positiv vinkling på regionen, og at det arbeides med å involvere distriktsungdommer i distriktpolitiske saker i tillegg til ungdomspolitiske saker: Til tross for at ungdommer gjerne reiser ut i forbindelse med utdanning, er det noen som kommer tilbake igjen. Av den grunn bør også ungdommer involveres i kraft av å være fremtidige beboere i kommunen, og distriktskommunene bør kartlegge hvilke forhold som er av betydning for dem for å ønske å komme tilbake. Grålitteraturen på feltet viser blant annet at mange unge ønsker å bosette seg i distriktskommuner, men at ungdommer med negativ holdning til å bo i distriktene kjennetegnes av å i høyere grad verdsette et godt kollektivtilbud og mange jobbmuligheter. Ungdommer med positive holdninger til å bosette seg i distriktskommuner vektlegger i større grad tilgang til naturen og kjennskap til lokalsamfunnet (Nordtug, 2021). Dersom distriktsungdom inviteres til å drøfte muligheter for samfunnsutviklingen i kommunen, vil man kunne innhente viktige perspektiver dersom målet er å bidra til at egne ungdommer ønsker å bo i hjemkommunen/-regionen som voksne. Engasjement for eget nærmiljø kan også stimulere deltagelse i utviklingsprosesser, og slik igjen gi økt innflytelse på, omsorg for og eierskap til sine omgivelser.

Vi mener også at det er særlig relevant for distriktskommuner å være bevisste på *hvem* som deltar i medvirkningsprosesser. Det er særlig ressurssterk ungdom som inviteres til å delta i slike prosesser, gjennom blant annet ungdomsråd. Når distriktskommuner har flere ungdommer enn mer sentrale kommuner som enten tar yrkesfagopplæring eller som ikke gjennomfører videregående skole, kan det også få større konsekvenser for distriktskommuner ved at de mister tilgang til verdifulle perspektiver fra grupper som ekskluderes fra sentrale medvirkningsarenaer. I tillegg kan man argumentere for at disse perspektivene er særlig relevante for utviklingen av distriktskommuner, dersom man antar at disse gruppene i større grad blir boende, og perspektivene man innhenter gjennom de vanlige medvirkningsarenaene, som ungdomsråd, vil tilhøre ungdom som i større grad vil flytte ut av kommunen. På motsatt side er det mulig at det nettopp er disse perspektivene man ønsker å vektlegge, dersom det er et mål å få distriktsungdommen til å

flytte tilbake etter endt utdanning. Uansett ønsker vi å argumentere for at det er av større betydning for distriktskommuner å både vurdere hvilke medvirkningsarenaer som benyttes, og hvem som involveres, enn mer sentrale kommuner.

3.1 Behov for ny forskning

I likhet med Rye (2019), finner vi lite nyere forskning om distriktsungdom generelt, også i en skandinavisk kontekst. Forskningslitteratur om ungdomsmedvirkning i distriktene virker derfor å være så godt som ikke-eksisterende, både i norsk og nordisk kontekst. Det foreligger samtidig et stort potensial i analyser av eksisterende datamaterialer om distriktsungdom gjennom kilder som for eksempel Ungdata. En systematisk gjennomgang av slik data fra et distriktperspektiv vil kunne gi gode innspill til hvordan unge i distriktene fortolker sine hverdagsliv (Rye, 2019). Blant annet er det behov for mer forskning om hvordan både sentralitet, innbyggertall og geografiske forskjeller har betydning for omfang og kvalitet i ungdomsmedvirkning.

Dette notatet har avdekket et tydelig behov for mer forskning knyttet til relasjonen mellom ungdom, medvirkning og distrikt. Det vil ikke bare være av interesse kartlegge forhold ved ungdomsmedvirkning i distriktene generelt, men også om dette har effekter for ungdommene som medvirker. I dette notatet har det vært et underliggende premiss at ungdomsmedvirkning i seg selv bidrar positivt til økt bo- og blilyst i distriktskommuner, og hvor stor denne effekten er har i liten grad blitt belyst. Effekten av ungdomsmedvirkning, sett opp andre forhold som spiller inn for at ungdommer skal ønske å bli boende, flytte til eller flytte tilbake til distriktskommuner, bør utforskes videre. Vi finner ellers lite forskning som belyser *når* distriktsungdommer medvirker, altså hvilke forhold ungdom inviteres til å mene noe om. Særlig gjelder dette hvorvidt ungdom stort sett medvirker i ungdomspolitiske saker, altså saker som angår dem som ungdom, og i hvilken grad de får anledning til å medvirke i distriktpolitiske forhold.

Videre er det svært lite av forskningen vi har funnet på feltet som undersøker digital ungdomsmedvirkning. Et interessant unntak er «*Augmented reality as a participation tool for youth in urban planning processes: Case study in Oslo, Norway.*» (Reaver, 2023). Som tittelen tilsier, er imidlertid også dette forskningsbidraget basert på et urbant perspektiv. Med utgangspunkt i at globalisering og digitalisering kan argumenteres for å være minst like relevant for distriktsungdom, om ikke mer, er også dette et område som bør være objekt for mer relevant forskning om ungdomsmedvirkning sett i et distriktperspektiv.

Kildeliste

- Adams, R.-M., & Komu, T. (2022). Radically Ordinary Lives: Young Rural Stayers and the Ingredients of the Good Life in Finnish Lapland. *YOUNG*, 30(4), 361–376.
<https://doi.org/10.1177/11033088211064685>
- Adolfsson, M., & Coe, A.-B. (2022). Understanding how place is addressed in research on young people's political action: Cases from Sweden. *Journal of Youth Studies*.
<https://doi.org/10.1080/13676261.2022.2144715>
- Bygdås, A. L., & Hagen, A. L. (2022). *Ung medvirkning i norske kommuner. En kunnskapsoppsummering*. (AFI-RAPPORT 2022:07). https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3031778/r_2002_07_Kunnskapsoppsummering_Ung%20medvirkning.pdf?sequence=1
- Bæck, U.-D. (2019). Spatial Manoeuvring in Education: Educational Experiences and Local Opportunity Structures among Rural Youth in Norway. *Nordic Journal of Comparative and International Education (NJCIE)*, 3(3), 61–74.
<https://doi.org/10.7577/njcie.3274>
- Checkoway, B. (2011). What is youth participation? *Children and Youth Services Review*, 33(2), 340–345. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.09.017>
- Cruickshank, J., Lysgård, H. K., & Magnussen, M.-L. (2009). The logic of the construction of rural politics: Political discourses on rurality in Norway. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 9(1), 73–89.
<https://doi.org/10.1111/j.1468-0467.2009.00307.x>
- Hagen, A. L. (2017). *Å høre til og bli hørt. Et notat om ungdom og involvering i kommunal planlegging* (FoU-resultat 04:2017). Arbeidsforskningsinstituttet.
https://distriktsenteret.no/wp-content/uploads/2017/10/Notat_Hagen.pdf

- Hagen, A. L., & Andersen, B. (2021). Introduksjon til ung medvirkning, kreativitet og konflikt i planlegging. I *Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging* (s. 11–41). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.150>
- Hagen, A. L., Andersen, B., Brattbakk, I., Ascher, B. E., & Dahlgren, K. (2016). *Ungdomstråkk: Ungdoms bruk av uterom, parker og plasser—Forprosjekt* (1:2016). Arbeidsforskningsinstituttet, Høgskolen i Oslo og Akershu. 10.13140/RG.2.1.1719.0649
- Hagen, A. L., Bygdås, A. L., Lorenzen, S. B., Trætteberg, H. S., Thau, M., Løvgren, M., Kvammen, I. A., Nøstvik, H. O., Haugen, M. L., Hejnis, T., Slåttrem, A., Kallevåg, K., Lodden, T., Sandvand, S. C., Screeche-Powell, K., Røgeberg, E. M., Simpson, S., & Østberg, K. (2023). *Unges mulighet til å medvirke. En samskapt studie av ungdoms deltagelse og engasjement i norske kommuner* (AFI-RAPPORT 2023:03). https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3058172/r_03_2023_Unges%20mulighet%20til%20a%cc%8a%20medvirke_til%20Bufdir090123%5b34%5d.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hanssen, G. S. (2010). Ensuring local community interests in market-oriented urban planning? The role of local politicians. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 28(4), 714–732. <https://doi.org/10.1068/c09102>
- Hanssen, G. S. (2019). The Social Sustainable City: How to Involve Children in Designing and Planning for Urban Childhoods? *Urban Planning*, 4(1), 53–66. <https://doi.org/10.17645/up.v4i1.1719>
- Hompland. (1991). Det store kappeskiftet. I *Åtte perspektiver på bygdeutvikling* (s. 55–74). NLVF.

- Høydahl, E. (2023). *Bofaste og flyttere. En kohortanalyse av ungdomskull fra de var 15 til 35 år* (2023/17). https://www.ssb.no/befolkning/flytting/artikler/bofaste-og-flyttere/_/attachment/inline/a9ef5bdb-c9cb-44b9-b80c-e761290f6847:8c6aa1d5ba0920b6ab87c156ec9448ae61161e07/RAPP2023-17.pdf
- Jonsson, F., Goicolea, I., Christianson, M., Carson, D. B., & Wiklund, M. (2020). Landscapes of care and despair for rural youth – a qualitative study in the northern Swedish ‘periphery’. *International Journal for Equity in Health*, 19, 171. <https://doi.org/10.1186/s12939-020-01288-z>
- Kjørholt, A. T. (2002). Small is Powerful: Discourses on ‘Children and Participation’ in Norway. *Childhood*, 9(1), 63–82. <https://doi.org/10.1177/0907568202009001005>
- Forskrift om kommunale og fylkeskommunale råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom, FOR-2019-06-17-727 (2019). <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-06-17-727>
- KS Konsulent, & Oxford Research. (2022). *Elevmedvirkning. FoU om hvordan elevmedvirkning kan styrkes i norske skoler i tråd med nytt læreplanverk. «Når elevene blir sett på som ressurser»*. <https://oxfordresearch.no/wp-content/uploads/2023/02/FoU-elevmedvirkning.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del—Demokrati og medvirkning*. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.6-demokrati-og-medvirkning/?lang=nob>
- Lorenzen, S. B., Hagen, A. L., Dalseide, A. M., & Andersen, B. (2020). Ung medvirkning i planlegging – fra A til Å. *Plan*, 52(2), 14–21. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2020-02-04>

Lov om planlegging og byggesaksbehandling, LOV-2008-06-27-71, § 5-1 (2008).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Lov om kommuner og fylkeskommuner, LOV-2018-06-22-83, § 5-12 (2018).

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83/KAPITTEL_2-1#%C2%A75-12

Myhr, A. I. (2021). *Om å være ung i Distrikts-Norge. Kunnskapsgrunnlag for Ungdommens distriktspanel*. Distriktssenteret.

https://www.regjeringen.no/contentassets/e733252d7a604e388612984ee04e0544/rapport_kunnskapsgrunnlag_ungdommens_distriktspanel.pdf

Mærsk, E., Sørensen, J. F. L., Thuesen, A. A., & Haartsen, T. (2021). Staying for the benefits: Location-specific insider advantages for geographically immobile students in higher education. *Population, Space and Place*, 27(4), 1–14.

<https://doi.org/10.1002/psp.2442>

Nordregio. (2010). *EU and Nordregio rural definitions*. Nordregio.

<https://archive.nordregio.se/en/Metameny/About-Nordregio/Journal-of-Nordregio/Journal-of-Nordregio-2010/Journal-of-Nordregio-no-2-2010/EU-and-Nordregi/index.html>

Nordtug, H. (2021). *Unge motivasjon for å bo i distriktene*. Distriktssenteret.

<https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2021/04/Unge-motivasjon-Nordtug.pdf>

NOU 2011: 20. (2011). *Ungdom, makt og medvirkning* [NOU].

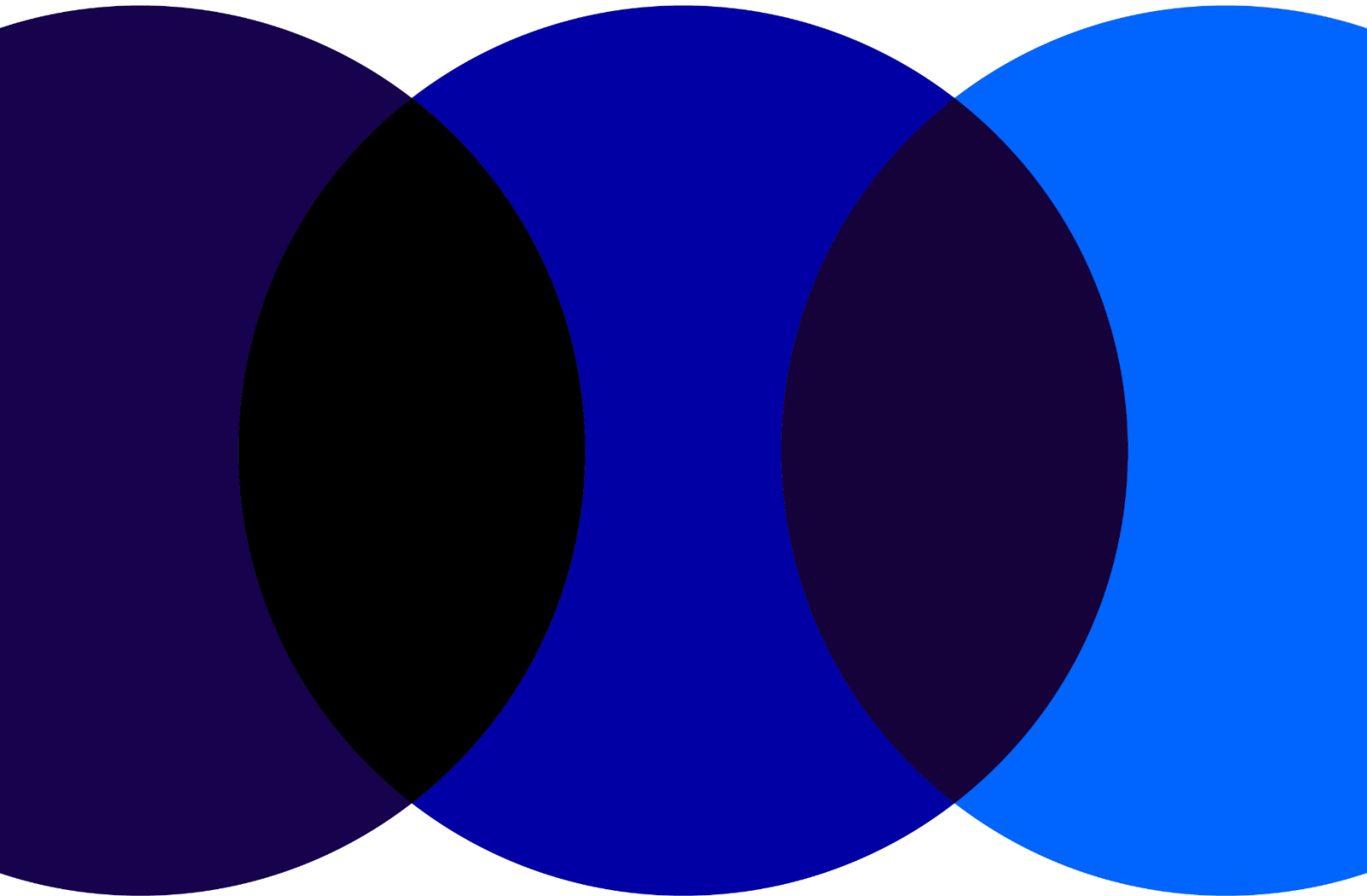
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e68e3849077544e0a23f060916e2e3f2/nou201120110020000dddpdfs.pdf>

Proba Samfunnsanalyse, & Telemarksforskning. (2022). *Erfaringer med lovpålagte råd for medvirkning* (Rapport 2022-01).

- <https://www.ks.no/contentassets/26def46810e84efb85b29b4dcae192a2/Erfaringer-med-rad-for-medvirkning.pdf>
- Reaver, K. (2023). Augmented reality as a participation tool for youth in urban planning processes: Case study in Oslo, Norway. *Frontiers in Virtual Reality*, 4. <https://doi.org/10.3389/frvir.2023.1055930>
- Ringholm, T., & Hanssen, G. S. (2018). Medvirkning i lokal planlegging. I *Plan og samfunn. System, praksis, teori* (s. 191–210). Cappelen Damm Akademisk.
- Rye, J. F. (2006). Rural youths' images of the rural. *Journal of Rural Studies*, 22(4), 409–421. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2006.01.005>
- Rye, J. F. (2019). Å være ung i Distrikts-Norge. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). <https://distriktssenteret.no/litteratur/a-vaere-ung-i-distrikts-norge/>
- Røe, P. G. (2019). Planlagte bysamfunn – fra sosiale utopier til markedspragmatisme. I *Bysamfunn* (s. 206–224). Universitetsforlaget.
- Rönnlund, M. (2020). 'I Love this Place, but I Won't Stay': Identification with Place and Imagined Spatial Futures Among Youth Living in Rural Areas in Sweden. *YOUNG*, 28(2), 123–137. <https://doi.org/10.1177/1103308818823818>
- Sawyer, T. (2019, november). *Youth Council Participation in City Planning: The Case of Oslo*. Towards the Child Friendly City International Conference, Bristol, Storbritannia.
- Skauge, B., Storhaug, A. S., & Marthinsen, E. (2021). The What, Why and How of Child Participation—A Review of the Conceptualization of “Child Participation” in Child Welfare. *Social sciences*, 10(2), 54.

- Skavhaug, I. M., & Myhr, A. I. (2022, april 8). *Få enda mer ut av ungdomsrådet*.
Distriktssenteret.no. <https://distriktssenteret.no/eksempel/fa-enda-mer-ut-av-ungdomsradet/>
- Sletterød, N. A., Carlsson, E., Kleven, H. H., & Sivertsen, H. (2014). *Ungdom og medvirkning i planlegging og lokalt utviklingsarbeid: Å slippe til og bli sluppet løs er to sider av samme sak* (Rapport 2014:8). Trøndelag Forskning og Utvikling AS.
<https://www.ks.no/contentassets/0880c768a7af4f239a17c24500264bc5/Ungdom-og-medvirkning-i-planlegging-og-lokalt-utviklingsarbeid.pdf>
- SSB. (2020, august 18). *Befolkningsframskrivninger for kommunene, 2020-2050*.
https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/429172?_ts=173fc97ddf0
- SSB. (2023, januar 24). *Elever i distriktene velger oftere yrkesfag*.
<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/artikler/elever-i-distriktene-velger-oftere-yrkesfag>
- Storvoll, R. A. (2018). Unge framtidstemmer i nord. *Skandinavisk tidsskrift for yrker og profesjoner i utvikling*, 3. <https://doi.org/10.7577/sjvd.2617>
- Storvoll, R. A. (2019). *Ung drivkraft i nord*.
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/18137/thesis.pdf?sequence=3&isAllowed=y>
- Sørensen, N. U., & Pless, M. (2017). Living on the Periphery of Youth: Young People's Narratives of Youth Life in Rural Areas. *YOUNG*, 25(4), 1–17.
<https://doi.org/10.1177/1103308816669260>
- Thomas, N. (2007). Towards a theory of children's participation. *International Journal of Children's Rights*, 15(2), 199–218. <https://doi.org/10.1163/092755607X206489>

- Vallström, M., & Svendsson, L. (2018). *Klassamhällets tystade röster och perifera platser* (No. 48). Katalys.
- Vestby, G. M., & Ruud, M. E. (2012). *Ungdom og lokal samfunnsutvikling: Hvordan involveres ungdom på fylkeskommunalt nivå* (NIBR-rapport 2012:16). Norsk institutt for by- og regionforskning.
<https://www.ks.no/contentassets/0880c768a7af4f239a17c24500264bc5/Ungdom-og-lokal.pdf>
- Öhrn, E., & Beach, D. (2019). Introduction. I *In Young People's Life and Schooling in Rural Areas* (s. 1–21). Tufnell's Press.

OXFORD RESEARCH

Denmark

Oxford Research A/S
Vesterbrogade 149, Bld. 12
3rd flor, 1620 Copenhagen V
office@oxfordresearch.dk

Norway

Oxford Research AS
Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
post@oxford.no

Sweden

Oxford Research AB
Norlandsgatan 11
111 43 Stockholm
office@oxfordresearch.se

Finland

Oxford Research Oy
Eteläinen Hesperiankatu 18
LH 2, 00100 Helsinki
office@oxfordresearch.fi

Baltics/Riga

Oxford Research Baltics SIA
Kr.Valdemara 23-37, k.2
LV-1010, Riga
info@oxfordresearch.lv

Belgium/Brussels

Oxford Research c/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
office@oxfordresearch.eu